

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції

АГРОЛАНДШАФТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У ЗЕМЛЕУСТРОЇ ТА ПЛАНУВАННІ ТЕРИТОРІЙ

15 травня 2024 року

м. Полтава

Рекомендовано до друку кафедрою геоматики, землеустрою та планування територій Полтавського державного аграрного університету (протокол № 10 від 22 травня 2024 року)

Редакційна колегія:

Шевчук С. М., доктор географічних наук, професор (головний редактор); Маренич М. М., доктор сільськогосподарських наук, професор; Гапон С. В., доктор біологічних наук, професор; Зось-Кіор М. В., доктор економічних наук, професор; Біда С. В., кандидат технічних наук, доцент; Нагорна С. В., кандидат сільськогосподарських наук; Чувпило В. В., кандидат наук з державного управління; Куришко Р. В., старший викладач.

Агроландшафти: інноваційні підходи у землеустрої та плануванні територій: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. (м. Полтава, 15 травня 2024 р.). Полтава, 2024. 129 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет – конференції висвітлено результати досліджень та інноваційні підходи у геодезії, землеустрої, плануванні територій садово-паркових та лісових агроландшафтів. Видання може бути корисним для викладачів закладів вищої освіти, фахівців-практиків, здобувачів вищої освіти.

За достовірність опублікованих матеріалів відповідальність несуть автори. Матеріали опубліковані у авторській редакції.

Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Конєва Т. О.	57
Колористика та колорит ландшафту.....	
Красовський В. В., Черняк Т. В., Федько Р. М., Шкура Т. В.	60
Створення науково-дослідної демонстраційної колекції <i>Pyrus pyrifolia</i> (Burm. f.) Nakai у Хорольському ботанічному саду.....	
Куришко Р. В., Гапон С. В., Шевчук С. М., Нагорна С. В., Чувпило В. В.	63
Квітники ПДАУ – невід’ємний елемент агроландшафтів садово-паркового господарства.....	
Куришко Р. В.	66
Забезпечення створення геодезичних та картографічних матеріалів для планування території об’єднаних територіальних громад.....	
Ласло О. О., Гордєєва О. Ф.	69
Визначення потенціалу агроландшафтів за інтегрованої технології управління.....	
Маренич М. М., Шевчук С. М.	71
Оцінка сучасного стану земельних ресурсів Полтавської області для потреб меліорації.....	
Маслівець О. В., Куришко Р. В.	77
Роль і переваги використання геодезичних пристроїв у сучасній агрономії.....	
Нагорна С. В., Матяшевська Є. Є., Забашта Л. В.	80
Програмне забезпечення у ландшафтному дизайні.....	
Онїко В. В., Поспелов С. В.	81
Практична спрямованість курсу Ґрунтознавство.....	
Погрібняк М. Ю.	84
Практична реалізація компетентнісного підходу в підготовці магістрів географії до планування територій.....	
Прокопенко Н. І., Карташова А. А.	87
Екологічна динаміка агроландшафтів в умовах війни.....	
Пугачова І. Я.	90
Агроландшафти в закладі освіти.....	
Рибіна О. І., Євтушенко Д. В.	93
Антропогенні ландшафти та проблеми їх використання.....	
Сальний М. І., Нагорна С. В.	95
Використання ГІС у межах управління земельними ресурсами.....	
Сінельник К. С., Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д.	97
Моделі біогруп з використанням хвойних рослин для озеленення урбанізованих територій.....	
Тесля О. В., Шевчук С. М.	99
Етапи розробки комплексного плану розвитку території сільської територіальної громади.....	
Тутка Т. О., Куришко Р. В.	102
Геодезичні роботи в умовах війни: виклики та обмеження.....	
Уліганець С. І., Шинкаренко У. Ю.	105
Оцінка потенціалу агроландшафтів для активізації рекреаційної діяльності	

МОДЕЛІ БІОГРУП З ВИКОРИСТАННЯМ ХВОЙНИХ РОСЛИН ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Сінельник Кристина Сергіївна, здобувачка вищої освіти

Полтавський державний аграрний університет

krystyna.sinelnyk@st.pdau.edu.ua

Коваленко Нінель Павлівна, к. с.-г. н., доцент

Полтавський державний аграрний університет

ninel.kovalenko2016@gmail.com

Поспєлова Ганна Дмитрівна, к. с.-г. н., доцент

Полтавський державний аграрний університет

ganna.pospelova@pdau.edu.ua

Значна частина біогруп різних об'єктів ландшафтної архітектури України, в тому числі й історичних садово-паркових комплексів, складаються зі змішаних видів хвойних та листяних рослин. Оскільки більшість біогруп розташовані в агресивному середовищі, для стійкості хвойних насаджень необхідним є дотримання певних принципів. Асортименти хвойних рослин для різних видів озеленення загального користування підбирають враховуючи: санітарно-гігієнічні властивості рослин; функціональне призначення об'єкта та відповідність для цього рослин; морфолого-естетичні якості видів (розміри, щільність та форма крони, фактура та колір хвої, кори, архітектоніка стовбурів та гілок, форма плодів, аромат рослин) [1, 3].

Створення екологічно та функціонально обґрунтованих систем хвойних насаджень в умовах населеного пункту забезпечується, насамперед, правильним підбором та розташуванням рослин, оскільки саме від цього залежать їхня стійкість, довговічність, життєздатність, декоративність та функціональне використання [1-3].

На територіях об'єктів ландшафтної архітектури в урбанізованих умовах населених пунктів простежуються кілька моделей організації біогруп із хвойними насадженнями.

Відповідно до еко-моделі рослини є важливою складовою міського середовища і підбір видів для озеленення повинен проводитися з урахуванням впливу на них факторів довкілля. Рослини повинні відрізнятися стійкістю, швидким ростом, довговічністю та позитивним впливом на середовище. Так, на вулицях населених пунктів, у місцях із найвищою концентрацією пилу та газу, доцільно використовувати такі види хвойних насаджень, як: *Larix sibirica* Ledeb, *Juniperus sabina* L., *Juniperus virginiana* "Glauca", *Juniperus communis* L. Вони добре підходять для насаджень поряд з автошляхами та по периметру саду чи парку.

Таксо-модель характерна для біогрупи дерев та чагарників різних видів одного ботанічного роду, оскільки вони мають подібні форми стовбура та крони, характер галузження, обліснення, текстуру та забарвлення крони. Декоративні якості такої біогрупи посилюються, створюючи художньо-декоративну єдність. Наприклад, гарний вигляд мають насадження різних видів роду *Picea*.

У фітоценотичній моделі враховується взаємовплив хвойних та листяних дерев і чагарників, що входять до складу композиції біогрупи. Сприятливою є взаємодія між зеленими насадженнями: модрина – липа, сосна – береза, ялина – осика, модрина – береза та ялиця, ялина – береза тощо. Відомо, що введення порід, здатних покращувати ґрунти (липа, клен, береза та ін.) до біогрупи видів, схильних утворювати кислу підстилку й ущільнювати ґрунт (ялина), сприяє збереженню й підвищенню родючості ґрунту. Включення осики до насаджень ялини сприяє поліпшенню мікрокліматичних і ґрунтових умов для поновлення та вирощування ялинових деревостанів, а невелика домішка берези до сосни на малородючих ґрунтах покращує ріст соснових угруповань.

Взаємовплив рослин у фітоценозі значною мірою залежить від умов урбосередовища і може мати різноманітні прояви. Зважаючи на це, при доборі видів для біогрупи слід враховувати їх алелопатичну, біотрофну, фітофізичну, механічну, фізіологічну та генетичну дію.

Алелопатичний вплив визначається фізичною природою фітонцидів та їх концентрацією. Його прояв залежить не лише від поєднання певних видів деревних порід, а й від їх співвідношення у біогрупі.

Змішування порід за біотрофною ознакою проводиться з урахуванням здатності змінювати поживний режим ґрунтів. Наприклад, листяні породи покращують ґрунти у хвойних насадженнях. Для покращення умов живлення у посадки з переважанням *Pinus sylvestris* L., *Quercus robur* L. або *Larix sibirica* Ledeb. можна вводити *Betula pendula* Roth. Домішка берези в паркових насадженнях сприяє інтенсивному кругообігу азоту. *Tilia cordata* Mill. підвищує родючість ґрунту, *Sambucus racemosa* L. сприяє збільшенню вмісту гумусу у насадженнях сосни. Змішування порід проводиться з урахуванням біофізичної форми впливу рослин, тобто з урахуванням різноманітних екологічних факторів біологічної природи. Відомо, що *Sorbus aucuparia* L. визнана супутньою породою для *Pinus sylvestris* L. та *Betula pendula* Roth.

Найбільш поширеним механічним впливом є взаємодія крон дерев при їх розгойдуванні вітром. Змішані за складом біогрупи стійкіші до впливу вітру, менше страждають від шкідливих комах та фітопатогенних грибів, краще витримують коливання температури. Листяно-хвойні біогрупи краще протистоять значному сніговому покриву, менше схильні до займання, ніж чисті хвойні біогрупи, краще затримують пил; у них надходить більше опадів.

Фізіологічні (при зрощенні коренів та організмів) та генетичні (при запиленні квіток) взаємовпливи зелених насаджень відображають специфіку внутрішньовидових та міжвидових взаємин, що враховується при підборі порід.

Естетико-модель відноситься до художньо-декоративних характеристик, при її створенні звертають увагу на кращі естетичні якості фітокомпозицій, їх оптимальних поєднань в органічній цілісності з ландшафтом та навколишніми будовами. У такій моделі повинні бути присутніми: грамотне підпорядкування частин, ритму, контрастів, рівноваги, перспективи (лінійної та повітряної), кольору, світла, пропорційності всіх частин тощо. Велика увага приділяється розмірам зелених насаджень, їх естетичним потенціалам: якості та кольору стовбура, гілок та крони, кольору хвої, характеру тощо. Поєднання таких

характеристик дозволяє створити складні композиційні рішення для формування біогруп із включенням хвойних зелених насаджень у ландшафтному проектуванні.

Таким чином, при реалізації моделей біогруп із різним співвідношенням хвойних насаджень слід враховувати їх призначення та залежність видів від умов місцевості.

Список використаних джерел: 1. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія. Київ : Вид-во "Вища школа". 2003. 199 с. 2. Пушкар В. В. Хвойні у садово-парковому будівництві : монографія. Київ : Вид-во ДАКККиМ, 2004. 284 с.

ЕТАПИ РОЗРОБКИ КОМПЛЕКСНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ СІЛЬСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Тесля Олександр Володимирович, здобувач вищої освіти

Полтавський державний аграрний університет

oleksandr.teslya@st.pdau.edu.ua

Шевчук Сергій Миколайович, д.геогр.н., професор

Полтавський державний аграрний університет

serhii.shevchuk@pdau.edu.ua

Відповідно до вимог Закону України від 17.06.2020 № 711-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель», Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації» від 01.09.2021 № 926 органам місцевого самоврядування до 1 січня 2025 р. необхідно забезпечити розроблення комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади.

Щоб допомогти розробникам – сертифікованим архітекторам та інженерам-землевпорядникам ефективно організувати свою роботу у сфері комплексного просторового планування, проєкт USAID розробив унікальну серію посібників, які слугують основою для підвищення якості документів просторового планування на місцевому рівні. Посібники описують послідовну реалізацію етапів, конкретних заходів, планів та процедур, яких необхідно дотримуватися при розробці комплексного плану просторового розвитку громади. Запропоновані кроки для комплексного планування територій можуть бути застосовані у більшості громад в Україні, а спільна робота архітекторів та землевпорядників дозволить їм приймати рішення, які з великою ймовірністю будуть успішно реалізовані.

Комплексний план просторового розвитку громади – одночасно містобудівна документація на місцевому рівні та документація із землеустрою, що визначає планувальну організацію, функціональне призначення території, основні принципи та напрями формування єдиної системи громадського обслуговування населення, дорожньої мережі, інженерно-транспортної